

Næringslivets Hovedorganisasjon

Internasjonal strategi

Et næringsliv for fremtiden

Innhold

ET NÆRINGSLIV FOR FREMTIDEN	4
GLOBAL URO: KONSEKVENSER FOR NORSK NÆRINGSLIV	6
RAMMEBETINGELSER FOR ET LØNNSOMT NÆRINGSLIV	12
Prioriteringer for NHO	14
1. NHO skal påvirke rammebetingelser for handel og investeringer	14
2. NHO skal bygge kunnskap om regelverksendringer og geopolitisk risiko	14
3. NHO skal delta aktivt i debatten om hvordan sikre norske interesser.....	15
4. NHO skal arbeide for å legge til rette for økte investeringer i det globale sør.....	15
EN OFFENSIV SATSING PÅ EUROPA	16
Prioriteringer for NHO	18
1. NHO skal jobbe for konkurransekraft og like spilleregler.....	18
2. NHO skal forstå hva endringene i EU betyr for norske bedrifter	18
3. NHO skal bidra aktivt i den norske Europa-debatten.....	19
EN KRAFTSAMLING FOR NORSK EKSPORT	20
Prioriteringer for NHO	22
1. NHO skal bidra til å skape resultater for norske eksportbedrifter.....	22
2. NHO skal være en pådriver for et kraftfullt virkemiddelapparat.....	22
3. NHO skal legge til rette for norske bidrag i gjenoppbyggingen av Ukraina	23

Et næringsliv for fremtiden

Tre tiår med vekst og globalisering har blitt avløst av økende geopolitisk uro. Stormaktsri- valisering, pandemi, angrepskrig i Europa og økt proteksjonisme har gitt mer usikkerhet og gjort hverdagen mer uforutsigbar for norske bedrifter. Samtidig gir omstillingen verden og Norge står overfor nye muligheter for næringslivet. NHOs internasjonale strategi peker en tydelig retning for innsatsen vår frem mot 2030, i en tid der internasjonale forhold blir stadig viktigere for medlemsbedriftene.

NHO skal bidra til å styrke medlemsbedriftenes muligheter til å lykkes med internasjonal virksomhet. Vår analyse av det globale omgivelsesbildet, og hvordan den internasjonale utviklingen treffer norske bedrifter, viser at vi særlig må fokusere på følgende tre hovedprioriteringer for å lykkes med oppdraget: i) Rammebetingelser som bidrar til konkurransekraft og markedsadgang, ii) en offensiv Europa-satsing og iii) en kraftsamling for norsk eksport.

En åpen og internasjonal økonomi er en forutsetning for verdiskaping og vekst. I dag er de stabile internasjonale rammebetingelsene som fulgte med globaliseringens tidsalder under press. For å utvikle en god norsk nærings- og handelspolitikk for fremtiden, må vi forstå hva som er Norge posisjon i dag, og hvilke globale utviklingstrekk som påvirker norsk næringsliv. Internasjonale forhold endrer

ikke bare rammebetingelser for næringsvirksomhet ute, de legger stadig oftere føringer for politikken som utformes her hjemme.

NHOs utgangspunkt for denne strategien er næringslivets behov, men også for Norge samlet er bedriftenes fremgang og vekst avgjørende for å opprettholde et godt og bærekraftig velferdssamfunn. Norge står i dag overfor en omfattende omstilling, der bærekraft vil være en nøkkel for å sikre fremtidig konkurransekraft og lønnsomhet. Fremtiden vil også kreve store investeringer i kraft, teknologi, kompetanse, nye verdikjeder og markedsutvikling. Dette er investeringer som gjør oss gode hjemme, og som bidrar til at vi kan hevde oss internasjonalt. Gjennom omstillingen vi står overfor skal vi bevare et arbeidsliv preget av høy tillit, og sikre vekst i små, mellomstore og store bedrifter.

Mange av de største utfordringene vi møter i dag er globale. Handel og internasjonalt samarbeid er avgjørende når vi skal skape jobber, utvikle nye eksportnæringer og nå ambisiøse klimamål. Derfor må vi stimulere internasjonalisering også innenfor næringer som tidligere ikke har vært typisk eksportrettede. Vi må fremme det internasjonale handelssystemet i WTO, og fremforhandle flere handelsavtaler. Og vi må hegne om EØS-avtalen og videreutvikle forholdet vårt til EU, også på områder som ikke er dekket av EØS. Norge trenger et tettere og mer integrert forhold til EU, som ivaretar norske økonomiske interesser på lang sikt.

NHOs oppdrag er å bidra til lønnsomhet i medlems- bedriftene gjennom politisk påvirkning, gjennomslag i forhandlinger og attraktive medlems-tjenester. Det gjør vi som et lag, der NHO sentralt, landsforeningene og

regionkontorene representerer et solid fellesskap, med medlemmene i sentrum. Vår visjon er å styrke næringslivet og forme fremtiden.

Norsk næringsliv er omstillingsdyktig, og på tross av økt global uro har vi tro på fremtiden. Vi skal sette oss høye ambisjoner for de neste årene. I de mer urolige farvannene norske bedrifter skal navigere i fremover, vil NHO sette inn innsatsen på områder som bidrar til økt forutsigbarhet og lønnsomhet for medlemmene våre. Vi vil invitere norske myndigheter til et offensivt partnerskap, der vi i større grad samordner ressursene for å nå viktige strategiske mål. Endringene vi står overfor vil kreve effektive, risikoreduserende tiltak, og en aktiv mobilisering av norske bedrifter og norsk teknologi inn i den grønne, digitale omstillingen internasjonalt.

Global uro: Konsekvenser for norsk næringsliv

Februar 2022 og mars 2020 vil på hver sine måter bli stående som markører for store skift i vår moderne historie. Med Russlands folkerettsstridige invasjon av Ukraina har vi i dag krig på europeisk jord, med alle de menneskelige lidelser og tap det medfører. Koronapandemien førte til en langvarig nedstenging av vår åpne, globaliserte verden, og det økonomiske sjokket som fulgte i kjølvannet er fortsatt med oss. Pandemien og krigen viste oss at internasjonale verdi- og forsyningskjeder var langt mer sårbare enn vi trodde. Russlands krigføring i Ukraina vil, uansett varighet og videre utvikling, prege Europa og verden i lang tid. Og krigen mellom Israel og Hamas setter nå verden på nye prøver.

For mange av bedriftene våre har pandemien og Ukraina-krigens påvirkning på forsyningskjedene slått direkte inn i virksomheten. Forsinkelser i leveranser og økte priser er blant konsekvensene som har en direkte effekt på bunnlinjen. Økt bevissthet om hvilke markeder man opererer i eller har leverandørtjenester i er en annen effekt, og sanksjonene mot Russland har endret handelsmønstre og verdikjeder. På et mer overordnet plan har Russlands fullskalainvasjon av Ukraina satt Europas energiforsyning under press, og bidratt til at takten i det grønne skiftet har økt. Norge og norske aktører er i dag største gassleverandør til Europa, og våre leveranser har stor strategisk og sikkerhetspolitisk betydning. Å opprettholde kritiske forsyningskjeder i en tid der energi, mat og naturressurser oftere brukes som våpen i krig og konflikt vil bli stadig viktigere.

Økende stormaktsrivalisering

Det er flere parallelle drivere som bidrar til økt global uro og mer krevende tider for norsk næringsliv. En av de mest sentrale er stormaktsrivaliseringen mellom USA og Kina, som har bygget seg opp over tid. I kjernen står en kamp om verdier og makt, og et teknologikapløp som stadig involverer flere land og aktører. De globale verdi- og forsyningskjedene blir mer utsatte, og vi ser at proteksjonismen er på fremmarsj. Dette er dårlige nyheter for et land som Norge, med en liten, åpen økonomi. Internasjonalt samarbeid og felles kjøreregler for handel har kommet under press. Fremtidens rammebetingelser utformes i økende grad utenfor fora som WTO. Et fortsatt forsvar av det regelbaserte handelssystemet blir viktig i årene som kommer. Det samme blir et aktivt arbeid for å sikre dekkende handelsavtaler og for å styrke markedsadgang i nøkkelmarkeder.

Parallelt med rivaliseringen mellom USA og Kina, ser vi også en økende avstand mellom vestlige land og det som ofte omtales som det globale sør. BRICS-landene (Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika) styrker sin posisjon, og ønsker å utvide kretsen med flere nye land. Et styrket BRICS vil gi land som Kina og Russland økt innflytelse og spillerom. Den økende avstanden mellom vestlige land og det globale sør gjør at vi ser tendenser til at viktige beslutninger løftes ut av en felles FN-ramme. Dette utfordrer globalt samarbeid, både økonomisk og politisk, og gjør at land som Norge i større grad blir prisgitt beslutninger tatt i fora der vi ikke har adgang. Denne utviklingen krever økt norsk bevissthet om betydningen av å etablere nye partnerskap og å styrke allianser.

Næringspolitikk blir sikkerhetspolitikk

Økt sikkerhetspolitisk uro har økt tempoet i omstillingsprosessen verden står overfor. Vi ser at aktører som USA og EU innfører tiltak for å sikre forsyningskjeder og tilgang på energi og kritisk teknologi. Bruk av sanksjoner og screening av investeringer øker. Man bygger motstandsdyktighet ved å gjøre seg mindre avhengig av enkeltland og enkeltleverandører. EUs vektlegging av strategisk autonomi for unionen er et uttrykk for dette.

Samtidig legges rammene for et grønt skifte. Vi ser at en aktiv næringspolitikk stadig oftere har en sikkerhetspolitisk dimensjon. Formålet med USAs Inflation Reduction Act (IRA), og flere av EUs nye tiltakspakker, er

å sikre effektiv og bærekraftig omstilling og utslippskutt, samtidig som de er utformet for å beskytte nasjonale eller regionale interesser. Resultatet av utviklingen kan bli økt regionalisering av verdenshandelen. For Norge blir det viktig å sikre rammebetingelser som gjør det lønnsomt å satse på grønne verdikjeder i Norge og Europa, samtidig som man unngår et subsidiekapløp.

For næringslivet betyr den styrkede koblingen mellom sikkerhets- og næringspolitikk, kombinert med økt spenning mellom USA og Kina, at geopolitiske vurderinger har blitt en viktigere del av diskusjonene i norske styrerom. Vurdering av politisk risiko, og kunnskap om geopolitiske forhold, blir viktigere for å lykkes med næringsvirksomhet internasjonalt.

EU endrer seg raskt

EU er Norges og norsk næringslivs viktigste handelspartner og marked. I en verden preget av økt uro blir forholdet vårt til EU stadig viktigere. Europeiske ledere er i dag i full gang med å bygge et mer selvstendig Europa. EUs grønne giv gir norske bedrifter store muligheter, og norske aktører er i dag helt sentrale for Europa på en rekke områder, ikke minst når det gjelder Europas energisikkerhet. Samtidig ser vi at EUs omstilling er så omfattende, og tempoet så høyt, at faren for at Norge faller utenfor er større enn tidligere. I denne situasjonen er det avgjørende at norske myndigheter kommer i tidlig inngrep med EUs beslutningsprosesser.

EØS-avtalen har gitt Norge og norsk næringsliv forutsigbarhet og viktige økonomiske muligheter gjennom 30 år. Fremover blir det viktig å sikre fortsatt oppslutning om avtalen her hjemme. Samtidig må vi jobbe offensivt for å oppdatere avtaleverket, slik at norske interesser blir best mulig ivarettatt. Skal vi sikre norsk konkurransekraft trenger vi et tettere og mer integrert forhold til EU, der vi også kan samarbeide på viktige områder som i dag faller utenfor EØS-avtalen. NHO vil på vegne av norsk næringsliv delta aktivt i norsk Europa-debatt. Vi ønsker å belyse utfordringer og muligheter som ligger i dagens avtaleverk, og drøfte hvordan Norge best kan sikre norske samfunns- og næringsinteresser på sikt.

Muligheter i fremvoksende økonomier

Et annet tydelig trekk ved det globale bildet er den fortsatte veksten i fremvoksende økonomier, og særlig

i asiatiske markeder. Verdens økonomiske tyngdepunkt flytter seg østover. For norske bedrifter betyr det at markedene som styrker seg mest ligger lenger unna, men det betyr også muligheter for å ta nye andeler i markeder med stort potensiale.

Kina er fortsatt den viktigste handelspartneren for en rekke av verdens land. Den geopolitiske situasjonen gjør Kina og kinesiske aktører til mer krevende partnere, men handel med Kina vil fortsette å være viktig i årene som kommer. EU og USA snakker stadig oftere om de-risking, heller enn de-coupling. I dette ligger en erkjennelse av at verdens regioner fortsatt er tett sammenvevd, med Kina som en av de største økonomiske aktørene.

Digitalisering og kunstig intelligens

En av de viktigste driverne for omstillingen globalt er den pågående digitaliseringen og fremveksten av kunstig intelligens (KI). Norge er allerede i dag mer teknologisk avansert enn mange andre land, og har en klar styrke i den posisjonen. Digitaliseringen utfordrer dagens måter å jobbe på, men gjør også at vi kan få mer ut av ressursene våre. Bedrifter som lykkes med å utnytte teknologiske muligheter tidlig, skaffer seg konkurransefortrinn. KI vil i årene som kommer få avgjørende betydning for effektivisering i næringslivet, og Norge og Norden er godt plassert til å ta en sentral rolle i den videre utviklingen.

KI bidrar allerede til innovasjon og omstilling, men feltet trenger en tydeligere satsing og økt regulering. Det vil være avgjørende å følge den raske utviklingen i EU, og ta inn relevant regelverk i norsk lov tidlig, for å unngå konkurranseulempen. Med større grad av digitalisering, og fremveksten av avansert KI, øker også sårbarheten for cyberkriminalitet. Dette må vi ta på alvor. Digitaliseringen gjør Norge og norske bedrifter mer sårbare. Det blir viktig å styrke den norske digitale beredskapen, og det vil være behov for et tettere offentlig-privat samarbeid om cybersikkerhet og personvern.

Klimakrise, demografi og bærekraft

Globale drivere som klimaendringer og demografi påvirker også det geopolitiske bildet. Klimakrisen krever ny politikk og nye løsninger, og et sterkere internasjonalt samarbeid om beredskap og risikohåndtering. Norge er et av de ledende landene på utviklingen av ny, klimavennlig teknologi, og norske leverandører av produkter og

tjenester er godt posisjonert for å bidra med globale løsninger. Her ligger store muligheter for norsk næringsliv.

Når det gjelder den demografiske utviklingen går en stor del av verdens land mot en mer aldrende befolkning. Dette gjør at vi allerede i dag merker et økende gap når det gjelder behovet for arbeidskraft og riktig kompetanse. Skal bedriftene og Norge lykkes med verdiskaping og gode velferdstjenester, trenger vi en langt tydeligere norsk satsing. Vi trenger tilstrekkelig arbeidskraft og riktig kompetanse hjemme, også for å bli gode ute, og vi må legge til rette for at Norge kan tiltrekke seg kloke hoder fra utlandet, i en tid der konkurransen har blitt hardere.

Mer overordnet ser vi at klimaendringer, fattigdom og konflikt henger sammen. Skal vi håndtere disse utfordringene trenger vi mer internasjonalt samarbeid. Vi må jobbe for å legge til rette for vekst og bærekraftig utvikling, og sørge for at vi er bedre rustet til å tilpasse oss et endret klima og økt klimarisiko. NHO er opptatt av bærekraft i alt vi gjør, både økonomisk, sosialt og miljømessig. Dette gjenspeiles i satsingen på å legge til rette for økte investeringer i utviklingsland for norske aktører. NHO jobber for bedre rammebetingelser i land i det globale sør gjennom vårt internasjonale samarbeidsprogram. Skal vi sikre bærekraftige samfunn trenger vi en global dugnad for å nå FNs bærekraftsmål, og her står privat kapital og investeringer helt sentralt.

Norges posisjon internasjonalt

Norge er en liten, åpen økonomi, avhengig av samarbeid og felles spilleregler. Vi er et lite land, men kjent for å *punch above our weight* i mange internasjonale sammenhenger. Den raske geopolitiske utviklingen gir Norge nye muligheter, men også utfordringer vi må være oppmerksomme på, og håndtere politisk:

- Norge har vært en av de store energiaktørene internasjonalt i en årrekke, og har etter angrepskrigen i Ukraina fått en mer strategisk rolle. Men skal vi beholde posisjonen som en langsiktig industripartner for Europa må vi satse mer på nye verdikjeder, og sikre en vellykket omstilling til mer fornybar energi. Norske aktører er verdensledende på grønne løsninger og lavutslippsteknologi, men vi trenger et sterkere offentlig-privat samarbeid for å skalere opp, og vi trenger tilgang til større markeder for å sikre lønnsomhet og økt eksport.
- Norges åpne økonomi, og vår posisjon som et lite land utenfor de store handelsblokkene, gjør oss sårbare i en mer maktbasert verden. Det vil dermed kreve mer enn før å sikre norske interesser. Vi må jobbe mer strategisk, bygge allianser og være tidlig ute med å påvirke prosesser der vi kan ha gjennomslag. Når det gjelder EU må vi sikre at vi deltar i samarbeid av stor samfunnsøkonomisk verdi og betydning, også på områder som ikke dekkes av EØS-avtalen. Beredskaps- og sikkerhetssamarbeidet er avgjørende i denne sammenhengen.
- Norge er kjent som et land med store ressurser, og som et av verdens beste land å bo i. Dette er et godt utgangspunkt for omstilling, men skaper også høye forventninger til oss internasjonalt. For norske myndigheter er det viktig å ha et bevisst forhold til hvordan vi oppfattes utenfra, og å forvalte tilliten til Norge på en god måte.

Rigget for økt uforutsigbarhet

Vi har pekt på en rekke globale utviklingstrekk som gjør hverdagen mer uforutsigbar for norske bedrifter. I en mer kompleks verden er det også andre områder der den videre utviklingen er usikker: Verden følger med på den økte spenningen knyttet til Kina og Taiwan. USA avholder presidentvalg i 2024, og valgresultatet vil påvirke internasjonale forhold gjennom rollen USA velger å ta utenfor egne grenser. Russlands angrepskrig i Ukraina fortsetter, og det er vanskelig å forutsi konflikten videre gang. Parallelt har konflikten mellom Israel og Hamas blitt trappet opp.

Det vil også være andre utviklingstrekk og kriser som vil påvirke og utfordre oss i tiden som kommer, uten at vi vet hvilke disse er i dag. Det vi vet er at den geopolitiske situasjonen er mer uforutsigbar, og at vi må rigge oss for å håndtere økt risiko i tiden som kommer. Men endringene vi ser rundt oss gir også økte muligheter for Norge og norske bedrifter. Norsk næringsliv har vist seg omstillingsdyktig, og vi har en rekke norske fortrinn det vil være viktig å bygge videre på.

Rammebetingelser for et lønnsomt næringsliv

Forutsigbarhet, regelbasert handel og markedsadgang er avgjørende for at NHOs medlemmer skal lykkes internasjonalt. NHO skal bidra til at Norge fører en aktiv politikk for å sikre gode rammebetingelser for handel og investeringer. Vi skal bistå bedriftene med kunnskap om geopolitisk risiko og regelverksendringer, og være en pådriver i debatten om hvordan Norge påvirkes av en mer maktbasert verdensorden.

Dagens geopolitiske utvikling påvirker globale rammebetingelser, men legger også føringer for politiske beslutninger og rammebetingelser her hjemme. Et velfungerende internasjonalt handelssystem, med mekanismer for konfliktløsning, er dermed av grunnleggende betydning for norsk økonomi og norsk næringsliv. Et nettverk av frihandelsavtaler, gjennom EFTA og bilateralt, sikrer oss markedsadgang og likebehandling for varer og tjenester hos viktige handelspartnere.

Norge og norsk næringsliv står i dag overfor omfattende endringer, og det blir viktig å stå opp for det handelspolitiske rammeverket som har tjent oss vel i flere tiår. Samtidig må vi ta innover oss at økonomiske rammebetingelser i økende grad utvikles mellom stormakter og handelsblokker, og i fora der Norge ikke har en plass ved bordet. Dette stiller krav til en mer offensiv handelspolitikk fra norske myndigheters side.

NHO vil arbeide for å sikre medlemsbedriftenes interesser gjennom politisk påvirkningsarbeid, og gjennom å bygge kunnskap hos sentrale beslutningstakere om hvordan nye normer og regler påvirker norsk næringsliv. Nasjonale rammebetingelser legger føringer for bedriftenes muligheter til å lykkes internasjonalt. Dette må gjenspeiles i utformingen av nærings- og skattepolitikken her hjemme

Viktige handelspartnere

Våre viktigste handelspartnere er i Europa, og handelen med EU har stor betydning for norske arbeidsplasser og norsk verdiskaping. Norges eksport til EU-landene er langt høyere enn eksporten til Nord-Amerika og Asia. Samtidig er norske bedrifter avhengige av å sikre markedsandeler i markeder utenfor Europa, for å øke norsk eksport på sikt. Dette gjelder både i industriland og i fremvoksende økonomier. NHO vil være en pådriver for å få på plass frihandelsavtaler med markeder og land som blir stadig viktigere for Norge.

Ser vi handel i et mer globalt perspektiv, er privat kapital en nøkkel til vekst og økonomiske muligheter i utviklingsland, og for at verden skal nå FNs bærekraftsmål. Her er potensialet for økte investeringer stort. Flere av NHOs medlemsbedrifter er engasjert i markeder med høy risiko og uforutsigbare rammebetingelser. Vi vil fortsette partnerskapet med norske myndigheter for å styrke rammebetingelser i land i det globale sør, og fortsette innsatsen i anti-korrupsjonsarbeidet. Det vil også være avgjørende å få på plass mer konkrete risikoreduserende verktøy, som kan bidra til å utløse nye og økte investeringer.

Prioriteringer for NHO

NHO skal være en pådriver for forutsigbare rammebetingelser og god markedsadgang for våre medlemsbedrifter. Vi har følgende fire prioriteringer i dette arbeidet:

1. NHO skal påvirke rammebetingelser for handel og investeringer

Det regelbaserte handelssystemet i WTO er avgjørende for NHOs medlemsbedrifters evne til å lykkes ute. Men det er også et system under press. NHO vil bidra til å hegne om det multilaterale systemet, og forsvare internasjonal handel basert på tydelige spilleregler. Parallelt vil vi engasjere oss i arbeidet med reform av WTO, for å påvirke utformingen av nye retningslinjer for verdenshandelen.

God markedsadgang er avgjørende for eksportorienterte næringer. NHO skal bidra til at Norge fører en aktiv handelspolitikk og at handelshindre bygges ned, slik at våre bedrifter har best mulig forutsetninger for å drive internasjonal virksomhet. Blant NHOs medlemsbedrifter med handel og investeringer i utlandet, er gode handelsavtaler det flest peker på som viktig for å opprettholde eller øke engasjementet. NHO skal være en pådriver for at Norge moderniserer eksisterende avtaler med viktige handelspartnere, inngår nye frihandelsavtaler for viktige markeder som India og Mercosur, og starter forhandlinger med store økonomier som Japan.

NHO skal jobbe for rammebetingelser som gjør det attraktivt for norske aktører å operere internasjonalt, og for utenlandske aktører å investere i, og drive handel med Norge. Det er avgjørende at Norge oppleves som en god lokasjon for næringsvirksomhet, som et attraktivt reisemål og som et interessant arbeidsmarked for utenlandsk arbeidskraft og kompetanse.

2. NHO skal bygge kunnskap om regelverksendringer og geopolitisk risiko

NHO skal bidra til økt kunnskap om regelverk i endring, og forutsetninger for å lykkes i en stadig mer krevende internasjonal kontekst. Vi skal være tett på medlemmene og kartlegge hvordan de påvirkes, og hvilke interesser de er opptatt av å sikre. NHO har en medlemsmasse som spenner vidt, og interessene vil variere mellom sektorer.

NHO skal bistå medlemsbedriftene med å navigere i et mer krevende internasjonalt landskap, og bygge økt kunnskap om geopolitiske forhold og geopolitisk risiko. Det skal vi gjøre ved å styrke eget kunnskapsgrunnlag om internasjonale forhold, og gjennom strategiske partnerskap med kunnskapsmiljøer i Norge og internasjonalt.

Blant NHOs medlemmer uttrykker over 90 prosent av bedriftene med internasjonalt engasjement bekymring for geopolitiske spenninger. Hver fjerde bedrift oppgir at de har endret, eller vil endre strategi som følge av dette. De vanligste tiltakene som er satt inn er å spre risiko på flere leverandører og verdikjeder (kilde: NHOs medlemsundersøkelse november 2023). NHO vil legge til rette for økt erfaringsutveksling mellom bedriftene. Det er bedriftene selv som vet best hvor skoen trykker, og NHO vil skape arenaer og møteplasser hvor medlemsbedriftene kan lære av hverandre.

3. NHO skal delta aktivt i debatten om hvordan sikre norske interesser

NHO vil bidra til at norske økonomiske interesser sikres i en tid der handelspolitikken oftere videreutvikles på nye arenaer. Norge har tjent godt på relativ stabilitet, globalisering og vekst. Med dagens geopolitiske uro og økende proteksjonisme, må norske myndigheter jobbe mer målrettet for å sikre norske interesser. Når bilaterale avtaler og partnerskap inngås mellom større aktører som for eksempel EU og USA, eller EU og Storbritannia, er det avgjørende at norske myndigheter fører en aktiv politikk for å sikre norske aktører like vilkår. Nye tider for global handel stiller klare krav til at norske myndigheter er mer koordinerte på tvers av sektorer, og fører en mer helhetlig handelspolitikk. Dette innebærer å løfte norske interesser gjennom dialog og partnerskap, også på områder der vi står utenfor større grupper eller allianser.

Vi trenger en tydeligere offentlig debatt om konsekvensene av dagens utvikling. Over tid kan det å stå utenfor svekke næringslivets forutsetninger for å lykkes internasjonalt. NHO vil delta aktivt i samfunnsdebatten om hvordan sikre norske interesser i en mer maktbasert verdensorden.

4. NHO skal arbeide for å legge til rette for økte investeringer i det globale sør

Økt mobilisering av privat kapital og privat sektor er en forutsetning for å lykkes med å nå FNs bærekraftsmål. Her ligger store muligheter for norsk næringsliv. Norske bedrifter har kompetanse og bærekraftige løsninger innenfor blant annet fornybar energi, infrastruktur, matsikkerhet og helse, og kan bidra til økonomisk vekst, arbeidsplasser og det grønne skiftet i utviklingsland. For å gripe disse mulighetene er det behov for flere konkrete, risikoreducerende verktøy, og et systematisk og langsiktig arbeid med rammebetingelser. NHO skal jobbe aktivt for å påvirke norsk politikk for næringsutvikling og risikoavlastning i utviklingsland, samt fortsette arbeidet med lokale rammebetingelser med utvalgte partnerorganisasjoner i det globale sør.

For å legge til rette for økte investeringer må Norge være med å skape anstendige jobber og et ansvarlig næringsliv i landene vi opererer i. Her står også anti-korrupsjonsarbeidet sentralt. NHO bidrar aktivt i ILO, som jobber med å fremme arbeidstakerrettigheter, sosiale sikkerhetsnett og partssamarbeid i arbeidslivet. Dette arbeidet blir viktig også i fortsettelsen. NHO skal bidra inn i relevante fora og organisasjoner, for å sikre forutsigbarhet og stabilitet for næringslivet, og gjøre det tryggere å investere.

En offensiv satsing på Europa

Europa er Norges klart viktigste handelspartner, marked og politiske allierte. I en verden preget av økt uro blir forholdet til EU stadig viktigere. EØS-avtalen har bidratt til forutsigbarhet og muligheter for norske bedrifter i 30 år. Med et Europa i rask endring ser vi samtidig at prisen for utenforskapet øker. NHO ønsker et offensivt samarbeid med norske myndigheter for å sikre tidlig påvirkning i EUs beslutningsprosesser og rask innlemmelse av EØS-rettsakter i norsk lov. I en tid der den globale uforutsigbarheten øker må Norge sikre et tett og langsiktig forhold til EU, også på områder som ikke dekkes av EØS-avtalen.

En mer kraftfull norsk Europapolitikk

EUs raske omstilling og mål om å handle mer uavhengig av omverdenen (strategisk autonomi) preger i dag de fleste politikkområder. Her møter Norge en ny virkelighet, der unionen skjerper grensene for hvem som er innenfor og hvem som er utenfor i viktige spørsmål. Det vil være avgjørende for norske næringsinteresser at Norge defineres på innsiden av EUs interessesfære. Dette vil kreve en styrking av Norges innsats og arbeid opp mot EU, og et tettere samarbeid mellom sentrale norske samfunnsaktører.

EUs mer helhetlige tenking gjør at nye lovforslag og regelverkspakker oftere går på tvers av tradisjonelle sektorer. Konsekvensen er endringer som ikke nødvendigvis passer inn i dagens avtaleverk mellom Norge og EU. Økt reguleringsiver og tempo, sammen med nye samarbeidsformer og allianser, gjør det utfordrende for norske myndigheter og norske aktører å henge med. Friere rammer og økende bruk av statsstøtte skaper risiko for fragmentering av det indre marked. I sum øker faren for svekket konkurransekraft for norsk næringsliv.

Norske bedrifter og næringer er i dag helt sentrale for Europa på en rekke områder, og er tett integrert i europeiske verdikjeder. En aktiv Europapolitikk er avgjørende for å sikre at Norge beholder og styrker denne posisjonen. EUs omstilling gir, og kan fortsette å gi, norsk næringsliv store muligheter, men det fordrer at norske myndigheter intensiverer arbeidet med å sikre fortsatt like vilkår for norske bedrifter.

Til tross for den raske utviklingen i EU, er den norske Europa-debatten svært begrenset. Mens næringslivs-aktører og NHOs medlemsbedrifter melder om økt bekymring for tempoet og kompleksiteten i ny

regelverksutvikling, mangler et offentlig ordskifte om hvordan dette påvirker Norge. I en tid med økende global uro trenger vi en tydeligere offentlig debatt om hvordan vi best sikrer norske interesser på lang sikt. Dette er en debatt NHO mener Norge vil være tjent med å vektlegge i større grad enn i dag, og en debatt NHO vil bidra aktivt inn i.

EØS-avtalen har gjennom de siste tiårene vært Norges viktigste internasjonale avtale. Den sikrer oss fri bevegelse av varer, tjenester, personer og kapital, og knytter Norge til et europeisk verdifelleskap. Avtalen har vært avgjørende for å sikre norsk næringsliv konkurransekraft både hjemme og i det europeiske markedet. Gitt det endrede geopolitiske bakteppet er det mye som taler for at Norge på sikt ville stått enda sterkere rustet som EU-medlem. Samtidig må EØS-avtalen forvaltes med sikte på å være Norges tilknytning til EU i overskuelig fremtid. Derfor må vi arbeide aktivt for å modernisere og videreutvikle avtaleverket vårt med EU, slik at det ivaretar og dekker norske interesser.

I dag ser vi at europeiske ledere er i gang med å bygge et sterkere EU, rigget for omstilling og for å håndtere økt uforutsigbarhet. Tempoet i politikk- og regelverksutviklingen øker, og lovforslagene blir mer sektorovergripende. Den geopolitiske utviklingen både tester og befester samholdet i EU, og nye utfordringer skaper behov for mer felles-europeisk handling. EUs institusjoner får stadig nye fullmakter fra medlemslandene, også på politikkområder som forsvar, sikkerhet, helse og beredskap. Dette får konsekvenser for Norge, og det blir viktig med tidlig identifisering av sentral lovgiving som faller på utsiden av EØS-avtalen.

Prioriteringer for NHO

NHOs Europa-opppdrag er å sikre norsk næringsliv gode rammevilkår, forutsigbarhet og en sterk posisjon i det europeiske markedet. Vi vil arbeide for et tettere og mer integrert forhold til EU, som ivaretar og sikrer norske interesser på lang sikt. I en verden preget av økt uro, og med et EU i endring, vil NHO prioritere følgende tre innsatser for å lykkes:

1. NHO skal jobbe for konkurransekraft og like spilleregler

Den raske utviklingen i EU vil kreve en kraftsamling fra norsk side, om vi skal ivareta norske interesser på en god måte. Norske myndigheter må sikre at det settes av ressurser til å påvirke de sentrale beslutningsprosessene i EU på et tidlig nok stadium, og sikre kapasitet til å forstå og formidle nytt regelverk. Nye rettsakter og reguleringer må innføres raskt i norsk lov, for å unngå konkurranseulempen. Norge står overfor store samfunnsoppgaver, som vi må løse sammen med landene i Europa. Norske bedrifter kan bidra med løsninger på flere av disse utfordringene, dersom de sikres like konkurransevilkår. NHO vil ta initiativ til et styrket samarbeid mellom norske myndigheter og norsk næringsliv, for å identifisere muligheter og flaskehals for bedriftene.

Det økte tempoet i EUs politikk- og regelverksutvikling gjør det enda viktigere å være tydelig til stede også i Brussel. NHO vil styrke påvirkningsarbeidet i EU-hovedstaden, både gjennom den felleseuropeiske paraplyorganisasjonen BusinessEurope, og opp mot de ulike EU-institusjonene. Den tette dialogen med norske myndigheter og Norges delegasjon til EU vil fortsatt være av avgjørende betydning. NHO skal, i tett samarbeid med medlemsbedriftene, jobbe offensivt og målrettet med de aller viktigste spørsmålene for norsk næringsliv. På områder som energi og klima, arbeidsliv, indre marked og handelspolitikk vil det være viktig med systematisk påvirkning for å øke gjennomslaget. I NHO sentralt styrker vi arbeidet med å utvikle posisjoner tidlig, på tvers av avdelinger og fagområder. Vi vil bygge sterke nettverk og etablere partnerskap der det kan øke gjennomslagskraften.

Næringslivets hus i Brussel skal være et tydelig, felles samlingspunkt for norske næringslivsinteresser i EU. NHO skal skape gode arenaer og møteplasser, og legge til rette for relevante møter og besøk. For landsforeningene, regionkontorene og medlemmene er EU en helt sentral arena, og Næringslivets hus i Brussel skal være et naturlig samlingssted for NHO-fellesskapet og medlemsbedriftene.

2. NHO skal forstå hva endringene i EU betyr for norske bedrifter

EU utvikler ny politikk i høyt tempo, og det blir stadig mer krevende for norske bedrifter å orientere seg i nye reguleringer, politiske initiativ og tiltakspakker. NHO skal være den fremste aktøren til å forstå hvordan de store utviklingstrekkene i EU påvirker norsk næringsliv. Det innebærer å forstå hvilke muligheter og

utfordringer utviklingen skaper, og hvordan særlig viktige EU-regelverk påvirker medlemsbedriftene. NHO skal være den naturlige aktøren for bedriftene å henvende seg til for å få oppdatert kunnskap om hva som skjer i EU. Vi skal sikre et godt medlemstilbud og formidle relevant kunnskap om nye lovforslag og reguleringer. Gjennom gode nettverk nasjonalt og internasjonalt skal NHO sikre at bedriftene våre har tilgang til god informasjon om pågående diskusjoner i EU. NHO vil også styrke dialogen med norske myndigheter om behovet for mer presis og oppdatert informasjon fra departementene i EØS- og Europa-spørsmål.

3. NHO skal bidra aktivt i den norske Europa-debatten

NHO skal være en tydelig stemme i norsk Europa-debatt. I en tid der verden er i rask endring og norsk næringsliv opplever økende uforutsigbarhet, skal NHO bygge kunnskap og bidra til en opplyst og faktabasert hjemlig debatt. NHO skal tydeliggjøre viktigheten av Norges forhold til EU for norske bedrifter og norsk arbeidsliv, og fokusere på hva vi må gjøre for å sikre norsk konkurransekraft i fremtiden. En hovedoppgave for NHO er å sikre fortsatt oppslutning om EØS-avtalen, og avtalens bidrag til konkurransekraft og lønnsomhet for norsk næringsliv. Samtidig må vi modernisere og videreutvikle avtaleverket som knytter oss til EU, slik at norske interesser er best mulig dekket. Vi trenger en åpen utveksling om politikkområder, regelverk og nye initiativer der EØS-avtalen i seg selv ikke lenger sikrer våre interesser.

EU står i dag frem som en av de viktigste forsvarerne av demokrati og en regelbasert handelsorden internasjonalt. Gitt det endrede geopolitiske bakteppet er det mye som taler for at Norge på sikt ville stått enda sterkere rustet som EU-medlem. NHO vil på vegne av norsk næringsliv delta aktivt i den norske Europa-debatten. Vi ønsker å belyse muligheter og utfordringer, og å drøfte hvordan Norge best kan sikre et forhold til EU som ivaretar norske samfunns- og næringsinteresser på lang sikt.

EUs medlemsland styrker samholdet, og også samarbeidet på nye områder som beredskap, sikkerhet og helse. I mange av disse initiativene deltar ikke Norge. I en tid der den globale uforutsigbarheten øker, er det behov for en mer kraftfull Europa-politikk for å sikre at Norge defineres innenfor EUs interessesfære, og en debatt om hvordan vi sikrer et tettest mulig forhold til EU.

En kraftsamling for norsk eksport

Skal vi lykkes med omstillingen Norge står overfor trenger vi en kraftsamling for norsk eksport. NHOs ambisjon er å bidra til å skape flere eksportbedrifter, samt å bistå de som allerede eksporterer med å øke markedsandelene. Vi må øke norsk fastlandseksport, sørge for at flere næringer eksporterer og jobbe for at norske varer og tjenester er konkurransedyktige og vinner frem i viktige markeder. I den hjemlige debatten skal NHO skal være næringslivets tydelige stemme i diskusjonen om hvordan vi best sikrer et sterkt Team Norway og et effektivt virkemiddelapparat for eksport, som er tilpasset næringslivets behov.

I 2022 nådde norsk eksport et historisk høyt nivå, med en verdi på 3 100 milliarder, der eksport av olje og gass var klart dominerende. Eksporten er en grunnleggende forutsetning for sysselsetting, verdiskaping, næringsutvikling og innovasjon. Dette gjelder ikke bare i næringene eksportbedriftene selv er en del av, men også hos leverandører og underleverandører. Eksportbedriftene bidrar til å bygge kompetanse og erfaring som spretter til andre næringer og regioner, og dermed øker innovasjonsevnen og produktiviteten i det norske samfunnet. Vår handel med omverdenen har i en årrekke vært en grunnplanke for norsk velferd og økonomisk bærekraft. Det vil den forbli også i framtiden.

Samtidig vet vi at den underliggende trenden for norsk fastlandseksport lenge har vært negativ. Den samlede verdien av norsk eksport preges av høy pris på råvarer og en

svak norsk valuta, ikke av at vi har blitt bedre til å eksportere. Norge har i dag en relativt ensidig næringsstruktur, med få ben å stå på. Norsk fastlandseksport henger etter naboland som Sverige og Danmark, og sammenligner vi med Europa ser vi at norsk eksport de siste tiårene har ligget 15 prosent lavere som andel av BNP enn for EU-landene samlet. Skal vi lykkes med norsk omstilling må vi snu denne trenden. NHO vil være en aktiv pådriver for økt norsk eksport. Norge har alle forutsetninger for å lykkes på dette området, inkludert en robust, norsk finansnæring, men det vil kreve et styrket offentlig-privat partnerskap og et virkemiddelapparat som er godt rigget for å bistå norske eksportbedrifter.

Prioriteringer for NHO

NHOs ambisjon er å bidra til at flere medlemsbedrifter lykkes på eksportmarkedet, og dermed bidrar til å skape arbeidsplasser og verdi for Norge. Vi skal være en katalysator for økt eksport og styrkede resultater. NHOs innsats skal bygges på et tett partnerskap med medlemmene, myndighetene og det øvrige virkemiddelapparatet. For å nå målet har vi følgende tre prioriteringer for det videre eksportarbeidet:

1. NHO skal bidra til å skape resultater for norske eksportbedrifter

NHOs eksportarbeid er høyt prioritert, og målsetningen er å skape tydelige resultater for eksportbedriftene. Norge har flere sterke eksportnæringer med lange tradisjoner, som blant andre olje- og gassnæringen, maritim, sjømat, reiseliv, forsvar og prosessindustri, og vi er i ferd med å utvikle flere nye. For å lykkes må vi øke krafttilgangen og satse offensivt på grønne verdikjeder som hydrogen, havvind, batterier og karbonfangst og -lagring. Skal vi gripe mulighetene som kommer, må vi ha et tett samarbeid mellom næringsliv, myndigheter og akademia. NHO skal spille en aktiv rolle i dette arbeidet.

NHO vil jobbe målrettet mot markeder der vi ser et tydelig potensial for økt eksport. I dagens økonomiske landskap vil NHO styrke innsatsen inn mot markedene i Europa, med særlig vekt på Norden, Tyskland og Storbritannia. Utenfor Europa vil fokuset være på USA, Japan og utvalgte fremvoksende økonomier, som blant andre India og Brasil.

I NHOs arbeid med å gi medlemmene gode forutsetninger for å lykkes på eksportområdet, vil vi prioritere politiske besøk, grønne allianser og industripartnerskap. Vi skal jobbe for mer strategisk bruk av høynivåbesøk, spesielt der disse er knyttet til land som representerer viktige eksportmarkeder. NHO skal løfte frem norske løsninger, produkter og tjenester på relevante arenaer, og bidra til å åpne dører for medlemsbedriftene.

Det samlede NHO-fellesskapet sitter på bred eksport-kompetanse. Vi skal være rådgivere, dele relevant kunnskap og ha nær dialog med medlemsbedrifter med ambisjoner om økt eksport. Fremover vil samarbeidet mellom NHO sentralt og regionene styrkes, for bedre å dra nytte av regionenes nærhet til bedriftene. NHO skal være tett på medlemmene og løfte eksportbedriftenes perspektiver, slik at myndighetenes arbeid skaper konkrete eksportmuligheter for norske bedrifter. En sentral prioritering for NHO er arbeidet i Nasjonalt eksportråd. Gjennom eksportrådet bidrar vi til å identifisere og satse på nye eksportnæringer, og rådet er en viktig aktør innenfor det bredere norske eksportapparatet.

2. NHO skal være en pådriver for et effektivt virkemiddelapparat

NHO har klare forventninger til et styrket og mer målrettet virkemiddelapparat, som samarbeider tettere med norsk næringsliv. Vi skal å være en konstruktiv og aktiv partner, som bidrar til at virkemiddelapparatet blir en enda bedre medspiller for våre medlemmer i fremtiden. Hvor godt både virkemiddelapparatet og vi lykkes med dette, må vurderes basert på faktiske resultater.

Det norske virkemiddelapparatet har i mange år vært fragmentert, for lite strategisk og vanskelig å orientere seg i for bedriftene. NHO har lenge vært en pådriver for reform, og har blant annet arbeidet

aktivt for opprettelsen av Nasjonalt eksportråd, som kom på plass i 2022. Rådet har spilt en viktig rolle i å peke ut strategiske eksportsatsinger for Norge, som så langt inkluderer reiseliv, helseindustrien, design- og ferdigvare, maritim og havvind. NHO vil legge vekt på å være tett involvert i gjennomføringen av de strategiske eksportsatsingene fremover, slik at det skapes konkrete resultater for medlemsbedriftene.

Et kraftfullt norsk virkemiddelapparat må være strategisk innrettet, ha tung næringsrett kompetanse, en fungerende styringsmodell og jobbe målrettet med å fremme norske varer, tjenester og konsepter i internasjonale markeder. Norske bedrifter etterspør markedsanalyser, risikovurderinger, landkunnskap og døråpnerfunksjoner i markedene de opererer i. Da må Team Norway være satt opp for å levere tjenester av høy kvalitet.

NHO er en naturlig del av Team Norway, og vil invitere myndigheter og partnere til tettere dialog om hvordan virkemiddelapparatet kan bli mer strategisk og mindre fragmentert. Det må jobbes videre med reform av dagens virkemiddelapparat, og NHO vil ha en tydelig rolle i denne prosessen. I arbeidet med å effektivisere eksportapparatet må vi også lære av land som lykkes bedre enn oss. Danmark er blant landene som har større tilstedeværelse i viktige markeder ute, og Sverige har gjennom sin Business Sweden-modell et oppsett som gir næringslivet tettere eierskap til virkemiddelapparatet. Sistnevnte har en styringsmodell som er effektiv, og som sikrer at næringslivets behov står sentralt i det strategiske arbeidet. Fra norsk side bør vi se på hvilke av deres erfaringer vi kan ta med oss inn i vårt eget arbeid.

NHO ønsker en kraftsamling for norsk eksport, og et virkemiddelapparat som representerer en strategisk merverdi for bedriftene. Norge har potente aktører som inngår i virkemiddelapparatet. Nå er tiden inne for å styrke laget, sammen. NHO vil være en aktiv partner i dette samarbeidet.

3. NHO skal legge til rette for norske bidrag i gjenoppbyggingen av Ukraina

Et særlig viktig arbeid i årene som kommer, vil være gjenoppbyggingen av Ukraina. Det norske Nansen-programmet for Ukraina har tre pilarer, og omfatter humanitær støtte, militær støtte, og bidrag til å opprettholde infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner, samt til gjenoppbygging av det ukrainske samfunnet når det er mulig. Her kan norske bedrifter og aktører spille en sentral rolle, og flere er allerede engasjert i dag.

NHO vil, i samarbeid med norske myndigheter, jobbe for en strategisk og helhetlig norsk satsing på gjenoppbyggingen av Ukraina, der det legges til rette for at norsk næringsliv kan bidra mest mulig effektivt. For å lykkes blir det viktig å involvere virkemiddelapparatet på en god måte, blant annet gjennom tilpassede mandater. Parallelt bør det legges vekt på at prioriteringene i den norske støtten inkluderer sektorer der Norge har særlige fortrinn.

Norge har et bredt spekter av næringer som kan bli sentrale i den ukrainske gjenoppbyggingen. I bredden av NHOs medlemsbedrifter er det representert kompetanse, teknologi, varer og tjenester som kan spille en viktig rolle i å bygge en bærekraftig økonomi, gjenoppbygge infrastruktur og sikre trygg energiforsyning. Disse mulighetene må vi gripe, og NHO skal være en aktiv pådriver.

I dette arbeidet blir NHOs Ukraina-nettverk viktig. Nettverket består av bedrifter som allerede er engasjert i Ukraina, og bedrifter som ønsker å bidra i gjenoppbyggingen når krigen tar slutt. NHO skal forvalte og videreutvikle nettverket, og legge til rette for at norske bedrifter kan samarbeide om å ta en fremtredende rolle i arbeidet med å støtte Ukraina i gjenoppbyggingen av samfunn og næringsliv.

